

НОВИ И РЕДКИ ЗА ФАУНАТА НА БЪЛГАРИЯ ВИДОВЕ ICHNEUMONIDAE (HYMENOPTERA)

ЯНКО КОЛАРОВ

Изложени са резултатите от изучаването на материалите от колекцията на Националния природонаучен музей (НМ) в София (куратор на Нупеоптерга — ст. н. с. А. Попов — АП). Прегледани са и отделни екземпляри от личните колекции на Ю. Ганев (ЮГ) — София, и к. б. н. Г. Паскалев (ГП) — Кюстендил*. Включени са и малък брой екземпляри, изпратени вероятно за определяне през 1965 г. от покойния сега проф. В. Попов и съхранявани досега в Унгарския естествоисторически музей (УМ) в Будапеща (куратор на Нупеоптерга — Дг. J. Рарр). В редки случаи за по-голяма пълнота са използвани и материали, събирани от автора (ЯК).

Фаунистичните данни и сведенията за гостоприемниците с малки изключения са представени според етикетите, придружаващи всяко насекомо. Общо работата обхваща 108 вида ихнеумониди, от които 46, означени в текста със звездичка, са нови за фауната на България или Гърция. За 15 вида са посочени гостоприемниците, от които са били изведени.

Scambus (Scambus) calobatus G g a v. Люлин, 20. 06. 1912 г., 1 ♀, изведен от лешниковия червей (*Balaninus piceum* L., Curculionidae). Лешникът събран през август 1917 г. от Драгалевския манастир край София, възрастното имагинирало на 18. 03. 1918 г., 1 ♀, НМ.

Ephialtes manifestator L. Ловеч, 7. 10. 1925 г., 1 ♀, НМ; Белово, юли, 1 ♀, НМ; Приморско — кв. Китен, 25. 06. 1983 г., 1 ♀, ЯК.

**Paraperithous gnathaulax* T h o m s. София, 6. 05. 1927 г., 1 ♀, НМ; местн. Куклица, 15. 10. 1981 г., 1 ♀, ГП; възвиш. Кожух, 28. 10. 1981 г., 1 ♀, ЮГ.

**Dolichomitus atratus* R u d o w. Бургас, 19. 09. 1910 г., 1 ♀, НМ.

Dolichomitus brevicornis T s c h e k. Сливен, 15. 04. 1912 г., 1 ♀, НМ.

**Dolichomitus dobrogensis* C o n s t. et P i s i c a. Драгалевски манастир край София, 10. 07. 1918 г., 1 ♀, НМ.

Dolichomitus dux T s c h e k. София, 25. 06. 1931 г., 1 ♀, НМ.

Dolichomitus imperator K r i e s h b. Люлин, май, 1 ♀, НМ; Пирин, юли 1928 г., 1 ♀, НМ; Рила, х. Мальовица, 1900 m, 22. 07. 1982 г., 1 ♀, ЯК; Родопи, р. Вищерица, 1600 m, 24. 07. 1986 г., 1 ♀, ЯК.

Dolichomitus mesocentrus G g a v. Витоша, май, 1 ♀, НМ; Родопи, х. Здравец, 1200 m, 26. 05. 1967 г., 1 ♀, ЯК.

**Dolichomitus pterelas* S a u. Кричим (сега Стамболийски), 25. 06. 1912 г., 1 ♀, НМ; Родопи, х. Бряновщица, 900 m, 14. 06. 1984 г., 1 ♀, ЯК.

Dolichomitus terebrans R a t z. Саръгьол, 25. 08. 1921 г., 1 ♀, НМ; Разград, 24. 04. 1986 г., 2 ♂, ЯК.

* На кураторите и собствениците на посочените колекции ст. н. с. А. Попов, Ю. Ганев, к. б. н. Г. Паскалев и Дг. J. Рарр изказвам сърдечна благодарност за любезно предоставените ми материали.

Dolichomitus tuberculatus Geoffr. Родопи, вр. Малък Персенк, 1900 г., 16. 08. 1980 г., 1 ♀, ЮГ.

Tromatobia oculatoria F. Сливен, 8. 07. 1918 г., 1 ♀, НМ; Средна гора, х. Братан, 1600 м, 18. 08. 1982 г., 1 ♀, ЯК.

Apehtcis compunctor L. Изведен от *Aporia crataegi* L., 6. 06. 1914 г., 1 ♂, НМ.

Pimpla instigator F. София, 6. 10. 1918 г., 1 ♀, НМ; Костенец, 26. 07. 1908 г., 1 ♀, НМ; Странджа, Зейтин бурун (сега Маслен нос), 23—26. 05. 1923 г., 1 ♂, НМ; местн. Рупите, Благоевградско, 27. 03. 1983 г., 1 ♂, ЮГ.

Pimpla spuria Grav. С. Макри край Дедеагач (Гърция), 21. 04. 1914 г., 1 ♀, НМ; Конявска планина, Чокльово блато, 29. 05. 1921 г., 1 ♂, НМ; Странджа, с. Бродилово, 28. 05. 1923 г., 1 ♀, НМ; Ловеч, 3. 09. 1920 г., 1 ♀, НМ.

Theronia atalantae Roda. Белово, юли, 1 ♂, НМ; с. Панчарево, София-град, юли 1909 г., 1 ♂ и 1 ♀, НМ; София, 15. 07. 1917 г., 1 ♂, изведен от какъвида на *Malacosoma neustria* L., НМ; 6. 05. 1917 г., 1 ♀, НМ; 27. 05. 1901 г., 2 ♀, НМ; Пазарджик, юни, 1 ♀, изведен от *Autographa* (= *Phytometra*) *gamma* L., НМ; 12. 07. 1961 г., 1 ♂, УМ.

Perithous mediator F. София, 10. 07. 1922 г., 1 ♀, НМ.

Deuteroxorides albitarsus Grav. Костенец, 26. 07. 1908 г., 1 ♀, НМ.

**Neoxorides nitens* Grav. София, 25. 06. 1931 г., 1 ♂ и 2 ♀, НМ; р. Камчия, 21. 08. 1981 г., 1 ♀, ЯК.

Rhyssa persuasoria L. Кресненско дефиле, 21. 06. 1957 г., 1 ♀, НМ; Рила, курорта Боровец, 10. 08. 1957 г., 1 ♀; 1. 08. 1923 г., 1 ♀; август, 1932 г., 2 ♀; 1926 г., 1 ♀; 25. 07. 1907 г., 2 ♀; 15—30. 08. 1920 г., 1 ♀, НМ; Стара планина, септември, 2 ♀, НМ; Рила, Белмекен, 10. 07. 1980 г., 1 ♀, ЮГ; Рила, 20. 07. 1980 г., 1 ♀, ГП; Голо бърдо, 14. 06. 1987 г., 1 ♀, ЯК.

Megarhyssa superba Schrank. Възвиш. Кожух, 12. 04. 1983 г., 1 ♀, ЮГ.

Phytodietus polyzonias Foerst. Пашмакли (сега Смолян), юни 1911 г., 3 ♀, изведени от *Malacosoma neustria* L., НМ.

**Netelia (Netelia) valvator* Aubert. Сливен, 25. 08. 1915 г., 1 ♀, НМ; Скеча, Ксанти (Гърция), 24—30. 07. 1914 г., 1 ♀, НМ.

**Netelia (Toxochiloides) krishtali* Tolkanitz. Белово, юли, 1 ♀, НМ; Свищов, май, 1 ♀, НМ.

**Monoblastus fulvescens* Fopss. Алиботуш (сега Славянка), 8. 06. 1935 г., 1 ♂, НМ.

**Brachypimpla brachyura* Strobl. Витоша, Драгалевски манастир, 16. 07. 1917 г., 1 ♂, НМ.

**Endasys parviventris* Grav. С. Панчарево, София-град, 1 ♀, НМ.

**Mesoleptus ripicollis* Thomas. С. Панчарево, София-град, юли, 1 ♀, НМ.

**Ischnus tunetanus* Smith van Burgst. С. Владая, София-град, май, 1 ♀, НМ.

Cryptus attentorius Panz. Голо бърдо, вр. Острица, 6. 06. 1949 г., 1 ♂, НМ.

Cryptus minator Grav. Черепишки манастир, 5. 06. 1927 г., 1 ♀, НМ.

**Cryptus subspinosus* Smith van Burgst. Драгалевци, 2. 09. 1917 г., изведен от пупа на растителноядна оса по върбата, 1 ♀, НМ; Костенец, 22. 06. 1953 г., 1 ♀, НМ.

- * *Meringopus nigerrimus* F o n s s. София, 1. 08. 1902 г., 1 ♀, НМ; юни, ♀, НМ.
- Acroricnus elegans* M o s s. Пловдив, 1 ♀, НМ; Бургас, юли, 2 ♂, НМ; юли, 1 ♀, НМ.
- * *Acroricnus stylator* T h u n b. Малко Търново, изведен от неидентифицирана какавида, събрана на 2. 05. 1921 г., паразитът излетял на 25. 08. 1921 г., 1 ♀, НМ.
- Stilbops vetula* G r a v. София, кв. Княжево, май, 1 ♀, НМ.
- * *Odinophora peresi* K r i e s h b. Без местонахождение, 8. 06. 1931 г., 1 ♂, НМ.
- Lissonota insignita* G r a v. Драма (Гърция), 3. 06. 1918 г., 1 ♂, НМ.
- * *Exetastes alpinus* K r i e s h b. Витоша, 1700 м, 10. 07. 1949 г., 1 ♂, НМ.
- * *Exetastes hungaricus* V a j a g i. Драгоман, 9. 04. 1922 г., 1 ♂, НМ.
- Exetastes illusor* G r a v. Без местонахождение, изведен от какавида на *Mamestra brassicae* L., 12. 04. 1915 г., 1 ♂, НМ.
- * *Exetastes robustus* G r a v. Казанлък, май, 1 ♀, НМ.
- Exetastes segmentarius* P e r e z. Сливен, 2. 10. 1911 г., 1 ♂, НМ; с. Широка поляна, Хасковска област, 450 м, 13. 05. 1977 г., 1 ♂, ЯК.
- Vanchus falcatorius* F. Родопи, местн. Бяла черква, 1600 м, юли, 5 ♂, НМ; Белово, юли, 1 ♂, НМ; местн. Парангалица, Благоевградско, 3. 07. 1932 г., 2 ♂, det. Fitton, НМ; Стара планина, х. Мургаш, 19. 06. 1950 г., 1 ♂, НМ; вр. Столетов, 1300 м, 22. 06. 1959 г., 1 ♀, НМ, det. Fitton; Витоша, 950 м, 30. 06. 1918 г., 1 ♂, НМ.
- * *Absyrtus vernalis* V a u e g. София-град, с. Владая, 6. 05. 1901 г., 1 ♂, НМ.
- Opheltes glaucopterus* L. Пазарджик, 2 ♀, НМ; Сливен, 8. 07. 1918 г., 1 ♂, НМ; София, 14. 09. 1901 г., 2 ♀, НМ; възвиш. Кожух, 14. 06. 1982 г., 1 ♂ и 1 ♀, на изкуствена светлина; 10. 06. 1983 г., 3 ♀, на изкуствена светлина; 17. 05. 1983 г., 1 ♂, ЮГ; Кресна, 8. 10. 1981 г., 2 ♀, ЮГ.
- Scolobates auriculatus* F. Рила — курорта Боровец, 19—30. 07. 1920 г., 1 ♀, НМ.
- * *Protarchus testatorius* T h u n b. Витоша, Драгалевски манастир, 950 м, 1. 08. 1917 г., 1 ♀, НМ.
- Cremastus gigas* H e i n r i c h. Алиботуш (сега Славянка), 8. 06. 1935 г., 1 ♂, НМ.
- * *Hellwigia elegans* G r a v. С. Панчарево, София-град, юни, 1 ♀, НМ.
- * *Diadegma mediterranea* S o p s t. Белово, юли, 2 ♀, НМ.
- * *Diadegma pulchripes* K o k. Рила — курорта Боровец, 1. 08. 1923 г., 1 ♀, НМ.
- * *Diadegma terebrans* G r a v. Свищов, изведен от *Ostrinia nubilalis* H b., 2 ♂ и 2 ♀, УМ.
- * *Ophion brevicornis* M o r l e y. Витоша, 8. 07. 1959 г., 1 ♂, НМ.
- * *Ophion forticornis* M o r l e y. Средна гора, май, 1910 г., 1 ♂, НМ; Пазарджик, 1 ♂, НМ.
- * *Ophion obscuratus* F. Април, 1922 г., 1 ♂, на изкуствена светлина, НМ; София, 18. 04. 1922 г., 1 ♀, НМ; Лозенска планина, Германски манастир, 27. 04. 1912 г., 1 ♀, НМ.
- Ophion parvulus* K r i e s h b. Евксиноград, край Варна, 10. 09. 1925 г., 1 ♂, НМ.
- * *Ophion slaviceki* K r i e s h b. Кричим, 20. 05. 1920 г., 1 ♀, НМ; Странджа, 17. 05. 1930 г., 1 ♀, НМ; София, 19. 04. 1913 г., 1 ♂, НМ.
- * *Enicospilus inflexus* R a t z. Белово, юли, 1 ♀, НМ.

- Eremotylus marginatus* J u g i n e. София, 27. 05. 1902 г., 1 ♂, НМ.
- Therion circumflexum* L. София, 18. 03. 1918 г., изведен от *Eriogaster lanestris* L. (Lepidoptera), НМ.
- Heteropelma capitatum* D e s v. София, 18. 06. 1901 г., 1 ♀, НМ; Витоша, Драгалевски манастир, 950 m, 20. 06. 1918 г., 1 ♂, НМ; София, 1902 г., 1 ♀, НМ.
- Gravenhorstia picta* B o i e. Текирдаг (европейската част на Турция), 7. 05. 1913 г., 1 ♀, НМ.
- Barylypa delictor* T h u n b. Дедеагач (Гърция), изведен от *Symira dentinosa* L., по бадем, събран на 10. 05. 1915 г., паразитът излетял на 17. 05. 1915 г., 1 ♀, НМ; Скеча, Ксанти (Гърция), 24—30. 04. 1914 г., 1 ♀, НМ.
- Trichionotus polyxena* S z e r l. С. Ръждавица, Кюстендилско, 15. 07. 1956 г., 1 ♂, НМ.
- Metopius (Peltocarus) dentatus* F. Изведен от *Macrothylacia rubi* L. (Lepidoptera), май, 1 ♀, НМ; София, юни, 1 ♀, НМ.
- **Metopius (Peltocarus) dirus* M o s s. Търново, изведен от *Lasiocampa trifolii* E s p., 1 ♀, НМ.
- **Metopius (Ceeratopius) croaticus* C l e m e n t. България, 1 ♂, НМ.
- **Metopius (Tylopius) corbi* C l e m e n t. Чирпан, 1. 05. 1906 г., 1 ♂, НМ.
- **Metopius (Tylopius) pinatorius* B r u l l e. Асеновград, април, 1 ♀, НМ.
- Cidaphus alarius* G r a v. София, 8. 07. 1914 г., изведен от *Acronicta* sp., събран по *Populus* sp. След изяждане на заровената в земята гъсеница паразитът изплита собствен пашкул.
- **Coleocentrus excitator* P o d a. Кюстендилски бани, 6. 07. 1928 г., 1 ♀, НМ.
- Mesoclistus rufipes* G r a v. Рила, 1 ♀, НМ; Лозенска планина, Германски манастир, 24. 05. 1924 г., 1 ♂, НМ.
- Arotes albicinctus* G r a v. Витоша, Драгалевски манастир, 8. 08. 1917 г., 1 ♀, НМ.
- Acaenites dubitator* P a p z. София, 1. 05. 1901 г., 1 ♀, НМ; Лозенска планина, Германски манастир, 2 ♂, НМ; Костенец, 14. 05. 1917 г., 1 ♀, НМ.
- Phaenolobus fulvicornis* G r a v. Созопол, 18. 05. 1930 г., 1 ♀, НМ; с. Панчарево, София-град, 1 ♂, НМ.
- Phaenolobus saltans* G r a v. София, 1 ♂, НМ; с. Панчарево, София-град, 1 ♂ и 1 ♀, НМ.
- Collyria coxator* V i l l. Лозенска планина, Германски манастир, 27. 04. 1912 г., 5 ♀ и 3 ♂, НМ; Дедеагач (Гърция), 22. 04. 1914 г., 1 ♀, НМ; Гюмюрджина (Гърция), 24. 04. 1914 г., 1 ♂ и 1 ♀, НМ; Ксанти (Гърция) 28. 04. 1914 г., 1 ♂, НМ; София, април, 1 ♂, НМ; Пловдивско, 9. 05. 1922 г., 1 ♂, НМ. Видът е масово разпространен в България, всички материали са изцяло с черно оцветено лице, с изключение на два — един ♂ от София е с тъмночервени петна по лицевите орбити, а при друг ♂ от Германски манастир петната по лицевите орбити са жълти. Оцветяване на лицето като на последните два екземпляра имат всички изследвани гръцки материали. А изследвани от нас екземпляри от Йордания притежават изцяло жълти лицеви орбити (K o l a g o v, под печат). Екземпляри с аналогично оцветяване, както последните, са описани най-напред като *C. calcitrator* G r a v. f. *orientator* A u b e r t, а в следствие са дадени с ранг на подвид, с претенция за отделен вид (A u b e r t, 1976, 1979 и 1984). Според същия автор този таксон не се среща в Европа. Намирането на междинни форми в България и Гърция показва, че описването на нов таксон в този случай изисква преглеждането на повече материал от съседните райони.

Phaeogenes planifrons Westm. Свищов, 14. 07. 1961 г., 1 ♂, по коноп, УМ; 14. 05. 1961 г., от какавиди на *Ostrinia nubilalis* Hb., 5 ♂ и 3 ♀, УМ; 27. 05. 1961 г., 2 ♂ и 2 ♀, изведени от същия гостоприемник, УМ.

**Colpognathus postfurcalis* C o p s t. Лозенска планина, Германски манастир, 18. 08. 1914 г., 1 ♀, НМ.

**Coticheresiarches dirus* Westm. Рила, май, 1 ♀, НМ; Корудаг (Южна Тракия, Турция), изведен от какавида на *Eriogaster lanestris* L., събран на 1. 05. 1913 г., паразитът излетял на 12. 03. 1914 г., 1 ♀, НМ.

Cratichneumon corruscator L. Родопи, Ели дере, 22. 08. 1958 г., 1 ♂; НМ; Сливен, 8. 07. 1918 г., 1 ♂, НМ.

Cratichneumon fabricator F. Огражден, 25. 03. 1983 г., 1 ♂, ЮГ.

**Virgichneumon tenuicornis* Heipricht. София, май, 1 ♀, НМ; Варна, март, 1 ♀, НМ.

Barichneumon plagiarius Westm. София, 25. 08. 1931 г., 1 ♀, НМ.

Rictichneumon albanicus Haberm. Стара Загора, 190 м, 1 ♀, НМ.

Vulgichneumon saturatorius L. Лозенска планина, Германски манастир, 24. 08. 1914 г., 1 ♀, НМ.

Lymantrichneumon disparis Roda. София, 1902 г., 1 ♀, НМ; Белово, юли, 1 ♀, НМ; Костенец, 26. 07. 1908 г., 1 ♀, НМ.

Ichneumon balteatus Westm. Елена, юли, 1 ♀, НМ; София, юли, 1 ♀, НМ.

**Ichneumon melanotis* Holmgr. Рила, курорта Боровец, август, 1929 г., 1 ♀, НМ.

Ichneumon sarcitorius L. Свищов, 14. 07. 1961 г., изведен от *Mamestra (Baratra) brassicae* L., 1 ♂ и 2 ♀, УМ.

Ichneumon xanthorius Foerst. Огражден, 6. 07. 1983, 1 ♂, ЮГ.

Diphyus amatorius Muller. Възвиш. Кожух, 17. 05. 1983 г., 1 ♂, ЮГ.

Diphyus quadripunctorius Muller. С. Рупци, Видинско, 9. 12. 1981 г., 1 ♀, ЮГ; София, февруари, 1 ♀, НМ; Витоша, Драгалевски манастир, май, 1917 г., 1 ♀, НМ; Стара планина, 30. 06. 1939 г., 1 ♀, НМ.

**Diphyus pseudomercator* Heipricht. С. Панчарево, София-град, юли, 1 ♂, НМ.

**Limerodops uniguttatus* Grav. Възвиш. Кожух, 10. 06. 1983 г., 1 ♀, ЮГ.

Amblyteles armatorius Foerster. София, кв. Драгалевци, 29. 06. 1925 г., 1 ♂, НМ; Сливен, 26. 06. 1923 г., 1 ♂, НМ; Текирдаг (европейската част на Турция), 5—7. 05. 1913 г., 2 ♂, НМ; Кешан (европейската част на Турция), 30. 04. 1913 г., 1 ♂, НМ.

Bureschias subcylindricus Grav. София, 3. 07. 1902 г., 1 ♀, НМ; Драма (Гърция), 3. 06. 1918 г., 2 ♂, НМ.

Eutaniacra picta Schrank. Свищов, 6. 08. 1962 г., 1 ♀, на лампа, УМ.

Triptognathus unidentatus Verth. Варна, Евксиноград, 20. 10. 1924 г., 1 ♀, НМ.

**Hoplismenus terrificus* Westm. Кресненско дефиле, 1. 06. 1984 г., изведен от какавида на *Nymphalis polychloros* L., 1 ♂, ЮГ.

Coelichneumon nobilis Westm. Рила, Боровец, 14. 07. 1908 г., 1 ♀, НМ.

**Coelichneumon desinatorius* Thunb. Витоша, юли, 1912 г., 1 ♀, НМ; Костенец, 26. 07. 1908 г., 1 ♂, НМ; София, кв. Княжево, 18. 04. 1904 г., 1 ♂, НМ.

**Callajoppa cirrogaster* Schrank. София, 13. 05. 1907 г., 1 ♂, НМ; Лозенска планина, Германски манастир, юли, 1 ♀, НМ.

- * *Callajoppa exaltatoria* P a n z e r. Без находище, 1♂, НМ.
 * *Trogus lapidator* F. Кюстендил, 15. 05. 1909 г., 1♀, НМ.

ЛИТЕРАТУРА

- A u b e r t, J. F. 1976. Ichneumonides non petiolees inedites ou mal connues.—Bul. Soc. Ent. Mulh., Juillet—Aout—Septembre, 25-32.
 A u b e r t, J. F. 1979. Huit Ichneumonides non petiolees inedites. — Bul. Soc. Ent. Mulh., Avril—Juin, 17—22.
 A u b e r t, J. F., J. H a l p e r i n & D. G e r l i n g. 1984. Les Ichneumonides d'Israël. — Entomophaga, 29, No 2, p. 211, 235.
 K o l a r o v, J. 1989. Ichneumonidae (Hymenoptera) from Balkan peninsula and some adjacent regions. III. Ophioninae, Anomaloninae, Metopiinae, Mesochorinae, Acaenitinae, Oxytorinae, Orthopelmantinae, Collyriinae, Orthocentrinae, Diplozontinae and Ichneumoninae. — Turkish Journ. entomol. (in press).

Адрес на автора:
 Янко Коларов, Институт по интродукция
 на растителните ресурси „К. Малков“
 4122 Садово, Пловдивска област

Постъпила на 8 юли 1988 г.

НОВЫЕ И РЕДКИЕ ДЛЯ ФАУНЫ БОЛГАРИИ ВИДЫ ICHNEUMONIDAE (HYMENOPTERA)

Янко Коларов

(Резюме)

В результате определения коллекции наездников Национального естественного-научного музея в Софии сообщаются фаунистические данные о 108 видах. Из них 46 — новые для фауны Болгарии и в тексте отмечены звездочкой. Для 15 из сообщенных видов указываются хозяева, на которых они были найдены.

NEW AND RARE ICHNEUMONIDAE (HYMENOPTERA) SPECIES FOR THE BULGARIAN FAUNA

Janko Kolarov

(Summary)

Faunistic data are reported about 108 species as a result of the determination of the Ichneumonidae collection at the National Natural History Museum in Sofia; 46 of these species are new for the Bulgarian fauna and they are marked by asterisks in the text. The hosts from which these species have been taken are indicated for 15 of the reported species.